

פרשת משפטים

לסדר את הפרשה

לפניכם רשימת נושאי הפרשה בסדר מעורב, עליכם לסדרם מחדש לפי סדר ההתרחשויות בפרשה. כשתצליחו, תקבלו מהאותיות חלק מפסוק מהפרשה.

- א. דיני שומרים
- א. שמיטה
- ב. גילוי כבוד ד'
- ו. פריקה וטעינה
- ג. עדות שקר
- ה. מצוות הדיינים
- ד. כריתת ברית במתן תורה
- ה. דין עבד עברי
- ה. דין אמה עבריה
- ו. דין המפתח
- ב. שלש רגלים
- ז. שלא לצער אלמנה ויתום
- ח. ביעור ע"ז
- י. דין עבד נרצע
- ט. תשלומי גנב
- י. דין רוצח
- י. גירוש הכנעני מפני ישראל
- י. מצוות בין אדם למקום
- י. שבת
- ש. נזקי שור ובור
- י. הציווי שמשה יעלה לבדו
- ה. נזקי שן ורגל
- ה. שור שנגח שור
- י. השבת אבדה
- מ. דין חובל ומכה
- ל. הסכמת העם לכלל המצוות
- ע. דיני הלוואה ומשכון
- ה. מסירת הלוחות למשה
- ה. נזקי אש
- ו. איסור אונאת גר

שאלה לשולחן השבת

"ורצע אדוני את אונו במרצע"

כתב רש"י: 'ומה ראה אוזן להירצע מכל שאר איברים שבגוף? אמר רבי יוחנן בן זכאי, אוזן זאת ששמעה על בני ישראל עבדים, והלך וקנה אדון לעצמו, תרצע'. ובפרשה הקודמת כתוב: "וכל העם רואים את הקולות" ופירש רש"י אף שם ע"פ המכילתא: 'רואין את הנשמע, שאי אפשר לראות במקום אחר'. ויש לבאר אם כן, מדוע דווקא האוזן נבחרה להיענש ולא העין, הלא אף היא ראתה את הקולות בהר סיני? ויש לומר: א. לא תובעים את האדם על ראייה ניסית. ב. העין יכולה לתרץ שאינה רגילה בשמיעת דברים ולכן לא הפנימה היטב. ג. זכו למדרגה מיוחדת בשערי הבינה ששורשה דווקא באוזן. ד. רק שתי הדברות הראשונות היו מפי הגבורה בצורה של רואים את הקולות. ה. כעין זה, רק את עשרת הדברות ראו, אבל לא את: "לא תגנובו", ואת: "לי בני ישראל עבדים". ו. הוצרכו לראות רק כדי להבין את המשמעות ('לא תרצח' ולא - 'לו תרצח'). ז. והאוזן חשובה יותר מהעין, ('סימא את עינו נותן לו דמי עינו, חרשו נותן לו דמי כולו') ובכוח השמועה הטובה לדשן עצם, הרי התביעה גדולה יותר על האוזן שנבלעת השמיעה דרכה באיברים. (ע"פ תשובות הקוראים הנכבדים שליט"א 'שאלה לשולחן שבת' תשפ"ג)

מטרת השאלה הינה לעודד דיון סביב שולחן השבת. ניתן לשלוח את תשובותיכם למערכת (בצדף מקורות, אם ישנם) ובל"ג אכתוב מן התשובות בעוד כחודש.

פנינים

"לכלב תשליכון אותו"

צריך ביאור מדוע כתוב 'תשליכון' ולא 'תשליכו'? ואפשר לומר, ע"פ הגמרא (שבת קנה): "אורח ארעא למישידי אומצא לכלבא (דרך העולם להשליך בשר לכלב) והני מילי בדברא אבל במתא לא, דאתי למסרך בתרי" (ודבר זה נכון רק במדבר, אבל לא בעיר, מפני שהכלב יסרך אחריו). וישנה משנה (בבבא בתרא): "מרחיקין את הנבילות מן העיר נ' אמה", ומבואר שיש להרחיק את השלכת הנבילות מן העיר עד למרחק של חמישים אמות. לכן כתוב: 'תשליכו-ן', דהיינו שתשליכו את הנבלה במרחק נ' אמה מן העיר. (טעמא דקרא)

"אם כסף תלוה את עמי"

כשנעיין בספר החינוך (מצוה 10) וברבינו בחיי נגלה שפרשת משפטים נחלקה לשתי פרשיות, פרשה אחת 'ואלה המשפטים', ופרשה שניה מתחילה בפסוק 'אם כסף'. ונראה שכך היה המנהג בימי קדם בארץ ספרד, שחילקו את פרשת משפטים לשתי פרשיות שהיו נקראות בשתי שבתות. ונראה שאף כך היה המנהג במקום מגוריו של רבי יצחק אברבנאל, שכתב בהקדמתו לספר שמות, שיש בו י"ב סדרים (פרשיות) ללמדנו ששקול ספרו של משה רבינו כנגד כל י"ב הפרשיות שעוסקות באבותינו הקדושים שבחומש בראשית. ולפי החלוקה שלנו יש י"א סדרים. וצריך לומר שפרשת משפטים נחלקה לשתיים, ולכן היו לו י"ב סדרים. כמו כן, אף ב'ספר העיבור' מובא מנהג זה, ואף הביא מנהג נוסף שישנם מקומות שמחלקים את הפרשיות וירא וכי תשא לשתי פרשיות. (אוצר פלאות התורה)

"ורצע אדוני את אונו במרצע"

כתב רש"י ע"פ המכילתא: 'ומה ראה און להרצע מכל שאר אברים שבגוף, אמר ר' יוחנן בן זכאי, און זאת ששמעה על הר סיני לא תגנובו, והלך וגנב, תרצע, ואם מוכר עצמו, און ששמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים, והלך וקנה אדון לעצמו, תרצע'. ובפרשה הקודמת כתוב: "וכל העם רואים את הקולות" ופירש רש"י אף שם ע"פ המכילתא: 'רואין את הנשמע, שאי אפשר לראות במקום אחר'. ויש לבאר אם כן, מדוע דווקא האוזן נבחרה להיענש ולא העין, הלא אף היא ראתה את הקולות בהר סיני? ויש לומר: א. לא תובעים את האדם על ראייה ניסית. ב. העין יכולה לתרץ שאינה רגילה בשמיעת דברים ולכן לא הפנימה היטב. ג. זכו למדרגה מיוחדת בשערי הבינה ששורשה דווקא באוזן. ד. רק שתי הדברות הראשונות היו מפי הגבורה בצורה של רואים את הקולות. ה. כעין זה, רק את עשרת הדברות ראו, אבל לא את: "לא תגנובו", ואת: "לי בני ישראל עבדים". ו. הוצרכו לראות רק כדי להבין את המשמעות ('לא תרצח' ולא - 'לו תרצח'). ז. והאוזן חשובה יותר מהעין, ('סימא את עינו נותן לו דמי עינו, חרשו נותן לו דמי כולו') ובכוח השמועה הטובה לדשן עצם, הרי התביעה גדולה יותר על האוזן שנבלעת השמיעה דרכה באיברים. (ע"פ תשובות הקוראים הנכבדים שליט"א 'שאלה לשולחן שבת' תשפ"ג)

הקדימו להזמין לפורים!

ניתן להשיג ב"מקרא" הוצאה לאור, ובטלפון: 052-7665775

ישנו ביקוש רב בבתי כנסת ברחבי הארץ לקבל את העלון לקהילתם. זו ההזדמנות שלכם לזכות בהפצת תורה!

השתתפו באמצעות העברה לבנק לאומי (10) סניף 905 חשבון 5055271 ע"ש 'בייז'.

לעילוי נשמת ר' יצחק בן משה ת.נ.צ.ב.ה.

חידון א' ת'

התשובה לכל שאלה **מתחילה** באות המופיעה בתחילת השורה

- א. אסור לצער אותה
- ב. פירות שצריך להביא לבית המקדש
- ג. אסור לצער אותו
- ד. משה חילקו לשניים בסוף הפרשה
- ה. המכה אישה כזו ויצאו ילדיה, חייב בדמי ולדות
- ו. המילה הראשונה בפרשה
- ז. "אם _____ עליו דמים לו שלם ישלם"
- ח. נשאר עם אהרן לשפוט את העם כשמשה עלה להר סיני
- ט. אם הגנב _____ את הבהמה, הוא צריך לשלם פי 4 או 5
- י. הקב"ה יתן אותם ביד ישראל בכניסתם לארץ
- כ. "_____ תחת _____"
- ל. הקב"ה יברך את _____
- מ. מנהרה של גנב
- נ. אסור להיות כך כלפי הלווה
- ס. עונש שור ההורג אדם
- ע. משה הקריב במעמד הר סיני
- פ. איך קרויים בפרשה תשלומי כופר
- צ. הקב"ה ישמע את _____ של היתום
- ק. מה מצאה האש בפרשה?
- ר. כך אין להיראות לפני הקב"ה ברגל
- ש. אסור לדיין לקחתו
- ת. כיצד מכונה מי שלא מוצא את דרכו?

חידון א' ת' הפוך

התשובה לכל שאלה **מסתיימת** באות המופיעה בתחילת השורה

- א. "לא _____ שמע _____"
- ב. עלה להר סיני
- ג. מה אסור לעשות לנקי וצדיק?
- ד. מה ההפך משוגג?
- ה. פריט לבוש המוזכר בפרשה
- ו. מי רוצע את העבד?
- ז. עד איזה חודש היה משה בראש ההר?
- ח. מה צריכים בהמותיך לעשות בשבת?
- ט. בו מכים את העבדים
- י. בעל חיים המוזכר בפרשה
- י. מה ישלח הקב"ה לפנינו לארץ ישראל?
- ל. עבד נרצע עובד לעולם, דהיינו עד ה_____
- ם. פי כמה חייב גנב לשלם?
- ן. כינוי לקב"ה בפרשה
- ס. מה צריך לעשות לעבודה זרה שנמצא בארץ ישראל?
- ע. מה ענו בני ישראל לדברי משה?
- ף. יד קפוצה, המשמשת להכאה
- ץ. אסור לשחוט את קרבן הפסח כשיש ברשותך:
- ק. מה עשה משה עם הדם?
- ר. מילה נרדפת למילה 'תקלל'?
- ש. מאבות הנזיקין שבפרשה
- ת. כך מכונה חג הפסח

כתרגומו

דבא פרושה נקיא דעלמיה מיליה מתקבצת אונקיאוס נכנסה לעקרין של לחנו.

"בי יצעק אלי" = "ארי יקבל קדמי". הפועל העברי 'לקבול', שפירושו: להתלונן, או להתרעם באזני מישהו.

מן המדרש

עקילס הגר בן אחותו של אדריאנוס, ביקש להתגייר אך התיירא מפני אדריאנוס דודו. אמר לו: אני מבקש לעשות סחורה. אמר לו: שמא אתה חסר כסף וזהב, הרי אוצרותי לפניך. אמר לו: אני מבקש לעשות סחורה ולצאת לבחוץ כדי לדעת את דעת הבריות, ואני מבקש להימלך בך היאך לעשות. אמר לו: כל סחורה שאתה רואה שפלה ונתונה בארץ, לך עסוק בה, שסופה להתעלות ואתה משתכר. בא לו לארץ ישראל ולמד תורה... עלה אצל אדריאנוס דודו, אמר לו: ולמה פניך משתנות. סבור אני שהפסידה סחורתך או שמא הצר לך אדם? אמר לו: לא. ואמר לו: אתה קרוב לי ואדם מצר לי?! אמר לו: ולמה פניך משתנות? אמר לו: שלמדתי תורה, ולא עוד אלא שמלתי את עצמי. אמר לו: ומי אמר לך כך? אמר לו: בך נמלכתי. אמר לו: אימתי? אמר לו: בשעה שאמרת לך מבקש אני לעשות סחורה, ואמרת לי, כל סחורה שאתה רואה שפלה ונתונה בארץ, לך ועסוק בה, שסופה להתעלות. חזרתי על כל האומות ולא ראיתי אומה שפלה ונתונה בארץ כישראל, וסופה להתעלות. שכן אמר ישעיה: "כה אמר ד' גאל ישראל קדושו, לבזה נפש למתעב גוי לעבד משלים מלכים יראו וקמו שרים וישתחוו למען ד' אשר נאמן קדש ישראל ויבחרך". אמר לו סקנדרוס (יועץ) שלו: עתידים אלו שאמרת, שיהו מלכים עומדים מפניהם, שנאמר: "מלכים יראו וקמו". הכהו אדריאנוס על לחייו, ואמר לו: יש נותנים רטיה אלא על גב המכה?! עכשיו אם רואים גילורר אחד אין עומדים מלפניו, שהיית אומר שהמלכים רואים אותם ועומדים מפניהם?! אמר לו הסקנדרוס: אם כן, מה תעשה, טמנהו? הואיל והתגייר, הרגהו! אמר לו: עקילס בן אחותי עד שהוא במעי אמו היה ראוי להתגייר. מה עשה הסקנדרוס? עלה לגג ונפל ומת, ורוח הקודש צווחת, "כן יאבדו כל אויביך ד'". אמר לו אדריאנוס: הרי מת סקנדרוס, אין אתה אומר לי על מה עשית הדבר הזה. אמר לו: מפני שביקשתי ללמוד תורה. אמר לו: היה לך ללמוד תורה אך לא למול. אמר לו עקילס:...לעולם אם אין אדם נימול, אינו יכול ללמוד תורה, שנאמר: "מגיד דבריו ליעקב", למי שהוא מל כיעקב, "לא עשה כן לכל גוי", משום שהם ערלים. "חקיו", זו תורה. "ובמשפטיו", אלו הדינים, שנאמר: "שם שם לו חק ומשפט". (ע"פ מדרש תנחומא)

מילה בפרשה

**הציפור מיד צללה,
ועטה על שללה,
בתוך הדבר הנוכחי,
שפן מבוש פרץ בכי.**

המונח המבוקש הינו מילה
בת 3 אותיות המופיעה בפרשה.
אשר כל שורה בחידה
רומזת להקשר שונה שלה.
(יתכן כתיב חסר וחילופי אותיות
בעלי הגיה דומה)

התשובה תתפרסם אי"ה בגיליון הבא

ושפני טמוני חול

אדם הוציא הפץ לרשות הרבים בשבת והתחייב סקילה. אך אם אדם אחר היה אומר לו לפני שהוציא מילה אחת - היה המוציא פטור לחלוטין. המיצד?

"ממצרים ולא יראו פני ריקם"

ראשי התיבות של 'ממצרים ולא יראו פני ריקם' - פורים. ודבר זה הוא רמז למנהג ישראל, שהובא ברמ"א (תר"ו), שנהגו ללבוש פרצופים (מסכות) בפורים. והקשר לפסוק הוא שלא יראו פני ריקם - להיזהר שהפנים לא יהיו ריקם, אלא ילבושו פרצופים ותחפושות בפורים. (צמח הצבי)

"מדבר שיקר תרחק"

כשאתה אומר דיבור אחד של שקר, מיד אתה מרחק עצמך מהש"ת. (רבי זושא מאניפולי)

שעשועי דאורייתא

"ואלה המשפטים"

אלו פרשות נוספות בתורה פותחות במילה "אלה"? (2)
ואלו עם המילה "ואלה"? (4)

מצאו נא בפרשה:

1. שני פסוקים שמתחילים ומסתיימים באות א'.
2. מילה בת 9 אותיות.
3. כמה שיותר שמות של איברים המופיעים בפרשה! (לפחות 10)
4. מילה זהה המופיעה פעמיים ברציפות.
5. מילה המופיעה 6 פעמים בפסוק אחד.
6. מילה בת שתי אותיות שהגימטריא שלה היא 11.

שמיאות מי יבין

לפניכם פסוק מן הפרשה שנפל בו שיבוש, התשכילו להבין מהו?

1. "וכי יזד איש על רעהו להרגו בערמה מעל מזבחי תקחנו למות"

2. "את חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך למועד חודש האביב כי בחודש האביב יצאת ממצרים ולא יראו פני ריקם"

תשובות

ושפני טמוני חול - תשובה לגיליון קודם: "אם אכן לא גנבת, דע כי בתורה כפרת". למה הכוונה? - מהדיבור "לא תגנב", אם גנבת את המילה "לא", הציווי הופך להיות 'תגנב!'. **לסדר את הפרשה** - "ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה". **חידון א' ת'** - אלמנה, ביכורים, גר, דם, הרה, ואלה, זרחה השמש, חור, טבח, יושבי הארץ, כויה, לחמך, מחתרת, נושה, סקילה, עולות, פדיון נפשו, צעקתו, קוצים, ריקם, שוחד, תועה. **חידון א' ת' הפוך** - תשא שוא, נדב, להרוג, מזיד, שלמה, אדוניו, תמוז, לנוח, שבט, גדי, מלאך, יובל, שנים, אדון, להרוס, נעשה ונשמע, אגרוף, חמץ, זרק, תאור, אש, חג המצות. **שעשועי דאורייתא** - "ואלה" תולדות ושמות. "אלה" נח, פקודי, מסעי ודברים. 1. "אם יקום ורפא ירפא", "אך אם יום.... כספו הוא". 2. "והשתחיתם". 3. אוזן, עין, שן, אגרוף, יד, פה, רגל, פנים, עורף, ראש, אף, עור. 4. "מעט מעט". 5. "על כל דבר פשע על שור על חמור על שה על שלמה על כל אבדה". 6. "חג". **מילה בפרשה יתרו** - חקי. "על משפטי המלך" - משפטי = חוקי, "נזל צבע וליכלך" - צבע חאקי, "אך עם הניקוי המתיני" - המתיני = חכי, "ותפעלי בדיוק כמוני" - חקי אותי. **טמונות בפרשה** - 1. "שלושים שקלים" (כא, לב). 2. "גדי בחלב אמו" (כג, יט). 3. שני הכתרים של "נעשה ונשמע" (כד, ז). 4. מחתרת האצל - "אם במחתרת" (כב, א). 5. 'מגיד שחמשים שנה קרויים עולם' (רש"י כא, ו). 6. "ושלחתי את הצרעה" (כג, כח). 7. "רגל תחת רגל" (כא, כד). 8. "ויצאו ילדיה" (כא, כב). 9. כיסא בן שלוש רגליים רומז לשלושת הרגלים. 10. "באגרוף" (כא, יח). 11. "שן ועין" (כא, כז). 12. "ורפא ירפא" (כא, יט). 13. "זרחה השמש" (כב, ב) "בא השמש" (כב, כה). 14. 'מלזבל ומלקשקש' (רש"י כג, יא). 15. 'טרפת חתול ושועל' (רש"י כב, יב). 16. "וכי יפתח איש בור" (כא, לג). **טמונות בהפטרה** - 1. "ושרפוה באש" (לד, כב). 2. "דרור" (לד, ח). 3. "הטו את אזנם" (לג, ד). 4. "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי" (לג, כה). **שאלה לשלחן השבת וארא** - שאלנו: לפי פירוש רש"י מה נשתנה בין תפילת משה על עצירת מכת ברד שהיה לו צורך לצאת מן העיר שהייתה מלאה גילולים כדי להתפלל, לבין מכות צפרדע וערוב שלא מוזכר בהן שיצא משה מן העיר כדי להתפלל? כמה מעיקרי התשובות שהתקבלו במערכת: 1. בדרך כלל היה משה מתפלל בביתו, רק בפעם הזאת רצה להיות כפיו פרושות השמים ויחדלו הקולות והמטר מיד, ולא יתכן לעשות כן בעיר. (הרמב"ן) 2. תמיד היה יוצא, אך כאן הוצרך משה לפרש לו כי יצטרך לצאת את העיר, בעבור שפרעה ביקש שיסור הברד מיד, ורק אז יתפלל ויסור הברד. (הרמב"ן) 3. במכת הברד הכניסו בהמותיהם לעיר שנתמלאה בגילולי מצרים שהיו עובדים לבהמות, ולכך יצא מן העיר. (דעת זקנים) 4. גם לשאר תפילות היה יוצא מן העיר ומזה אנו לומדים לכל השאר. (דעת זקנים)

ניתן להשיג את העלון:

במייל: ע"י שליחת מייל בקשה אל: temunabaparashah@gmail.com - מלמדים, תלמודי תורה ובתי ספר - נא ציינו זאת.

ב: 'לדעת', 'אידישער וינקל' (באידיש) ו'דרשו'.

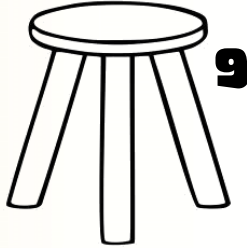
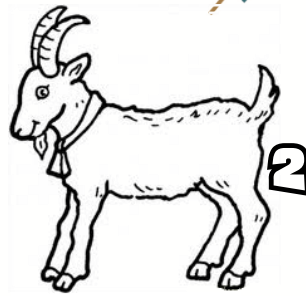
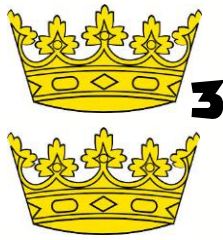
בירושלים: בחנות 'פיצוחי בית ישראל' רח' בית ישראל 1, ובמערכת.

זהו חידון משעשע מתמונות הרומזות על פסוקים ומושגים מהפרשה ומפירוש רש"י.
(תוכלו למצוא תשובות במדור 'תשובות')

אדגיש, כי אין הכוונה להמחיש את הפסוקים כלל, אלא רק בדרך רמז וכפל לשון. (מומלץ לציין זאת לילדים)
אשמח לקבל רעיונות, חידוקים והערות: temunabaparashah@gmail.com
כמו"כ להצטרפות לרשימת התפוצה ולהקדשות ניתן לשלוח בקשה למייל הנ"ל.

טמונות בפרשה

מקרא רמת קושי: רגיל קשה

מחשבה טובה

התשובה לטמונה זו
תתפרסם בע"ה בגיליון הבא

תשובה לגיליון הקודם
הספרות הרומיות ל-50, 100, 1000
10 - "שרי אלפים" וגו' (יה, כא).

הפטרת משפטים "הדבר אשר היה" (ירמיה לד א-כב, לג כה-כו)

טמונות בהפטרה

